

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

Сучасні теорії менеджменту

(назва навчальної дисципліни)

ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
підготовки докторів філософії

зі спеціальності

073 Менеджмент

(шифр і назва спеціальності)

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: кафедрою менеджменту та бізнесу Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця

(повне найменування вищого навчального закладу, кафедри)

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: д.е.н., професор Лепейко Тетяна Іванівна

Обговорено та рекомендовано до затвердження Вченою радою
“25” квітня 2016 року, протокол №9

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни “Сучасні теорії менеджменту” складена відповідно до освітньо-наукової програми підготовки докторів філософії зі спеціальності 073 Менеджмент.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є теоретико-методологічний базис побудови системи управління сучасним підприємством, а також принципи, методи і кращі практики реалізації управлінських функцій на рівні окремої господарської одиниці

Міждисциплінарні зв'язки: вивчення навчальної дисципліни “Сучасні теорії менеджменту” вимагає попереднього оволодіння компетентностями, що формуються в межах дисциплін «Організаційна поведінка», «Крос-культурний менеджмент».

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Сучасна наукова парадигма ділової організації
2. Інноваційні технології управління діловою організацією

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни “Сучасні теорії менеджменту” є вивчення сучасних підходів й інструментів дослідження систем управління, а також принципів, методів і кращих практик управління підприємствами

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни “Сучасні теорії менеджменту” є:

- ознайомлення зі змістом сучасних концепцій менеджменту й інноваційними технологіями управління діловою організацією;
- формування умінь виявляти комплексні проблеми сучасного менеджменту та знаходити способи їхнього розв'язання шляхом продукування нових знань;
- оволодіння практичними навичками аналізу основних тенденцій та генерування пріоритетних напрямків розвитку науки управління;
- формування умінь ефективно використовувати основні положення сучасних теорій менеджменту для подолання кризових ситуацій на підприємстві;
- формування умінь обґрунтовувати управлінські рішення, використовуючи нагромаджене теоретичне підґрунтя у галузі менеджменту;
- оволодіння практичними навичками, необхідними для моделювання системи управління підприємством та її окремих складових.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-наукової програми здобувачі освітньо-наукового ступеня "доктор філософії" набувають таких компетентностей:

- здатність діагностувати зовнішнє середовище підприємства і виявляти фактори, що чинять на нього критичний вплив;

- здатність моделювати систему управління підприємства та її окремі складові;
- здатність ініціювати і планувати впровадження інноваційних підходів до управління підприємством;
- здатність концептуалізувати знання щодо систем управління підприємствами.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 150 годин, 5 кредитів ЄКТС.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Сучасна наукова парадигма ділової організації

Тема 1. Концептуальні основи теорії організації

Феномен соціальної організації. Складність вивчення соціальної організації. Організація як система. Ознаки і властивості організації. Об'єктивні закони організації. Концептуальна схема організації. Типологія організацій. Організаційно-правові форми організацій.

Феномен ділової організації. Особливості організацій в бізнесі. Фактори, що визначають розвиток ділової організації. Внутрішнє середовище ділової організації. Ресурси ділової організації. Зовнішнє середовище організації. Макросередовище і мікросередовище.

Життєвий цикл організації. Моделі життєвого циклу організації. Кризи в розвитку організації й шляхи їх подолання.

Управління діловою організацією. Принципи управління. Система управління організацією. Розімкнені і замкнені системи управління. Методи управління організацією: детермінований, програмно-цільовий, ціннісно-орієнтований метод. Адаптивні і самоналагоджувальні системи управління діловою організацією.

Ефективність управління діловою організацією. Критерії ефективності управління. Дослідження ефективності управління діловою організацією.

Тема 2. Наукові теорії й моделі організації

Еволюція уявлень про організацію. Універсальні й ситуаційні теорії організації. Наукові школи й напрямки вивчення організації. Класична теорія організації. Бюрократична теорія організації. Теорія «Гласієр». Теорія організаційного потенціалу. Теорія інститутів та інституційних змін. Сучасні напрямки теоретичних розробок в галузі теорії організації.

Механістична модель організації. Природна організація (Т. Парсонс, Р. Мертон, А. Етціоні). Модель організації як громади Е. Мейо. Соціотехнічна модель організації. Інтеракціоністська модель організації Ч. Бернарда.

Кібернетична модель організації. Інституційна модель організації. Конфліктна модель організації Р. Холла. Організмична модель організації. Антисистемна модель організації. Процесна модель організації. Проблемна модель організації. Комплексна бізнес-модель організації. Напрями дослідження бізнес-моделі ділової організації.

Тема 3. Структура організації

Поняття організаційної структури. Еволюція організаційної структури. Механістичний і органістичний підходи до формування структури ділової організації. Типологія організаційних структур.

Ключові елементи і характеристики ділової організації, що впливають на вибір типу її структури. Взаємозв'язок між характеристиками середовища, цілями й пріоритетами організації та її структурою. Сучасні тенденції розвитку організаційних структур.

Концептуальна модель організації. Діалектика взаємозв'язків характеристик й елементів структурно-логічної моделі організації.

Внутрішньоорганізаційні комунікації у контексті побудови структури ділової організації. Типи й ефективність комунікаційних мереж. Рівні телеологічності, функцій і цілеспрямованості організації.

Організація як процес. Схема організаційного дизайну. Процес формування організаційної структури.

Діагностика організаційної структури. Організаційні патології за А. Пригожиним. Напрями вдосконалення структури організації.

Тема 4. Методологія організаційної поведінки

Модель організації як соціальної системи. Концепції управління людськими ресурсами та їх еволюція. Понятійний апарат і предметна область організаційної поведінки. Основні рушійні сили організаційної поведінки. Базисні концепції організаційної поведінки.

Природа людини як вихідний концепт дослідження організаційної поведінки. Модель групової поведінки в контексті ділової організації. Модель цілепокладання й узгодження цілей в організації.

Підходи до опису організаційної поведінки: орієнтований на людські ресурси, ситуаційний, орієнтований на результат, системний. Організаційна поведінка як система. Моделі організаційної поведінки: авторитарна, опіки, підтримуюча, колегіальна.

Тема 5. Концепції крос-культурного менеджменту

Поняття культури. Культура як фактор поведінки. Айсберг-концепція культури. Рівні культури: національний, організаційний, професійний, індивідуальний.

Поняття і зміст національної культури. Теорія культурних вимірів Хофстеде та її прояви на прикладах різних країн. Культурний профіль України.

Теорія високо- і низькоконтекстуальних культур Е. Холла. Аналіз української національної культури через призму теорії Е. Холла.

Поняття організаційної культури. Елементи організаційної культури. Модель організаційної культури Шейна. Класифікація організаційних культур. Національні паттерни організаційної культури. Аналіз українського національного паттерну організаційної культури.

Теорія організаційної культури Г. Тріандаса. Ціннісна карта Шварца. Інші сучасні теорії організаційної культури. Методи дослідження організаційної культури. Формування і розвиток організаційної культури.

Взаємозв'язок між національною і організаційною культурою. Мультикультуралізм. Управлінські проблеми, що породжуються мультикультуралізмом. Методи ефективного управління мультикультурною командою.

Змістовий модуль 2. Інноваційні технології управління діловою організацією

Тема 6. Зміна бізнес-моделей в сучасному світі

Еволюція людських потреб у контексті прискорення науково-технічного прогресу. Протиріччя й обмеження традиційних бізнес-моделей у задоволенні потреб споживачів. Концепція спільного творення цінності.

Місце споживача у сучасній бізнес-моделі. Розширення ролі споживача й способи адаптації компаній до цієї тенденції. Підходи до трансформації бізнес-моделі компанії.

Тема 7. Концептуальні основи менеджменту в інформаційній економіці

Еволюція інформаційних технологій та її вплив на суспільство, бізнес і менеджмент. Концепція інформаційної економіки, її характеристики й основні прояви. Тенденції в розвитку організацій, пов'язані з інформаційною революцією. Інформаційна революція і бізнес інформації.

Передумови для зміни концепцій менеджменту в інформаційній економіці. Особливості сучасних інформаційних систем та їх вплив на

управлінські практики ділових організацій. Зміна концепцій менеджменту в інформаційній економіці. Особливості використання інструментів менеджменту в інформаційній економіці.

Тема 8. Управління стратегічним розвитком підприємства в трансформаційній економіці

Сучасні наукові уявлення про системи, їх властивості й типологію. Системний підхід в менеджменті.

Поняття і властивості розвитку підприємства як системи. Предметна область теорії стратегічного розвитку підприємства. Особливості функціонування і розвитку промислових підприємств в сучасній економіці. Концепція мегатрендів в економіці.

Методологія розвитку підприємств. Типи, напрями й форми розвитку. Принципи управління розвитком підприємства. Ключові причини провалу програм розвитку підприємства. Процесно-орієнтоване моделювання як інструмент розвитку підприємства. Концептуальна схема й етапи методології розвитку підприємства.

Концепція саморегульованої організації. Характеристики процесів саморегулювання. Етапи досягнення компанією саморегульованого стану.

Тема 9. Процесний підхід до управління підприємством

Передумови формування і особливості функціонального підходу до управління підприємством. Недоліки функціонального підходу до управління в умовах турбулентної клієнтоорієнтованої економіки.

Бізнес-процес як об'єкт управління. Види бізнес-процесів.

Концепція процесного підходу до управління підприємством. Цілі і завдання управління бізнес-процесами. Цикл управління бізнес-процесами.

Підходи й технологія ідентифікації бізнес-процесів підприємства. Поняття моделі бізнес-процесу. Принципи моделювання бізнес-процесів. Способи і прийоми моделювання бізнес-процесів. Найбільш розповсюджені нотації моделювання бізнес-процесів.

Підходи до впровадження процесного управління на підприємстві. Планування й організація заходів із впровадження бізнес-процесу. Регламентація бізнес-процесів. Безперервний менеджмент бізнес-процесів.

Методологія аналізу бізнес-процесів підприємства. Підхід до визначення ключових показників ефективності бізнес-процесу. Процедура вимірювання й аналізу ключових показників ефективності бізнес-процесу. Оцінювання стратегічної значущості бізнес-процесу через визначення його

впливу на формування ключових факторів успіху. Модель зрілості бізнес-процесів.

Підходи до вдосконалення бізнес-процесів підприємства. Концепція постійного вдосконалення бізнес-процесів. Принципи постійного вдосконалення. Цикл постійного вдосконалення бізнес-процесів.

«Проривне» вдосконалення бізнес-процесів. Концепція реінжинірингу бізнес-процесів. Основні цілі й методи бізнес-реінжинірингу. Базові принципи реінжинірингу бізнес-процесів. Процедура реінжинірингу бізнес-процесів. Типові результати, переваги і недоліки реінжинірингу бізнес-процесів.

Тема 10. Методологія формування стратегії підприємства в умовах турбулентності бізнес-середовища

Трансформація концепції стратегічного управління в умовах зростання рівня турбулентності бізнес-середовища. Шляхи формування стратегічних факторів успіху і конкурентних переваг із застосуванням інноваційних бізнес-моделей. Концепція інноваційного створення цінності. Підходи до інноваційного створення цінності. Концепція стратегічного партнерства і відкритих інновацій. Вибір оптимальної стратегії впровадження технологічних інновацій. Трансформація системи стратегічного менеджменту для реалізації інноваційних стратегій. Характеристики ефективної системи стратегічного менеджменту.

Характеристика і недоліки традиційної системи управлінського контролю в умовах зростання ролі нематеріальних активів у забезпеченні успішності підприємства. Концепція збалансованої системи показників. Альтернативні підходи до збалансованої оцінки й управління діяльністю підприємства. Архітектура збалансованої системи показників. Етапи впровадження збалансованої системи показників.

3. Рекомендована література

3.1. Основна

1. Берри Д. Кросс-культурная психология. Исследования и применение: пер. с англ. / Джон В. Берри, Айп Х. Пуртинга, Маршалл Х. Сигалл, Пьер Р. Дасен. – Х. : Гуманитарный центр, 2007. – 558 с.

2. Большаков А. С. Современный менеджмент: теория и практика / А. С. Большаков, В. И. Михайлов. – СПб. : Питер, 2000. – 411 с.

3. Концептуальні засади управління підприємством як економічною системою: Монографія / За заг. ред. к.е.н., доц. В. О. Коюда. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2007. – 416 с.

4. Концептуальні засади менеджменту в інформаційній економіці:

монографія / Т. І. Лепейко, О. І. Пушкар, О. М. Миронова та ін.; під заг. ред. докт. екон. наук, професора Т. І. Лепейко. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2010. – 252 с.

5. Лепейко Т. І. Менеджмент: навчальний посібник / Т. І. Лепейко, О. М. Миронова. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2010. – 204 с.

6. Лепейко Т. І. Менеджмент інформаційної сфери: навчальний посібник / Т. І. Лепейко, О. В. Мазоренко, А. С. Сорокіна. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2011. – 135 с.

7. Лепейко Т. І. Організаційна поведінка: навчальний посібник / Т. І. Лепейко, С. В. Лукашев, О. М. Миронова. – Х.: Вид. ХНЕУ, 2013. – 156 с.

8. Лепейко Т. І. Основи інформаційної економіки: навчальний посібник / Т. І. Лепейко, О. В. Мазоренко. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2012. – 138 с.

9. Лепейко Т. І. Процесний підхід до управління конкурентоспроможністю підприємства: монографія / Т. І. Лепейко, А. В. Котлик. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2012. – 316 с.

10. Методологія і технологія управління сучасними підприємствами: теоретичний та практичний аспекти: монографія / під заг. ред. докт. екон. наук, професора Т. І. Лепейко. – Харків: Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. – 338 с.

11. Пономаренко В. С. Стратегічне управління розвитком підприємства: навч. посіб. / В. С. Пономаренко, О. І. Пушкар, О. М. Тридід. – Х. : ХДЕУ, 2002. – 639 с.

12. Стратегічне управління: підручник / О. М. Тищенко, Т. М. Хміль, С. К. Василик та ін. – Харків: ВД «ІНЖЕК», 2009. – 280 с.

3.2. Додаткова

13. Виханский О. С. Менеджмент: Учебник / О. С. Виханский, А. И. Наумов. – 4-е изд., перераб. и доп. – М. : Экономистъ, 2006. – 669 с.

14. Дороніна М. С. Управління економічними та соціальними процесами підприємства: монографія М. С. Дороніна. – Х. : ХДЕУ, 2002. – 431 с.

15. Дороніна М. С. Управління організаційною поведінкою: монографія / М. С. Дороніна, В. В. Тютлікова. – Х.: Вид. ХНЕУ, 2011. – 199 с.

16. Дороніна М. С. Управління поведінкою персоналу. Гендерний аспект: монографія: 80-річчю ХНЕУ присвячується / М. С. Дороніна, В. І. Ковальова. – Х. : [АДВА], 2009. – 280 с.

17. Кизим М. О. Збалансована система показників : [монографія] / М. О. Кизим, А. А. Пилипенко, В. А. Зінченко. – Х. : ВД «ІНЖЕК», 2007. – 192 с.

18. Кизим М. О. Управління створенням і розвитком видатної корпорації : монографія / НАН України, Наук.-дослід. центр індустр. проблем розвитку. – Х. : ІНЖЕК, 2007. – 207 с.

19. Лабораторний практикум з курсу «CASE-технології» / Укл. С. В. Мінухін, О. М. Беседовський – Харків: Вид. ХНЕУ, 2005. – 135 с.

20. Лепейко Т. І. Реінжиніринг бізнес-процесів: Навчальний посібник у

схемах і таблицях / Т. І. Лепейко, А. В. Котлик. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2009. – 80 с.

21. Отенко В. І. Стратегічний вибір підприємства та його реалізація : монографія / В. І. Отенко. – Х. : ІНЖЕК, 2010. – 330 с.

22. Раєвнева О. В. Управління розвитком підприємства: методологія, механізми, моделі : монографія / О. В. Раєвнева. – Х. : ІНЖЕК, 2006. – 493 с.

23. Розвиток професійної компетентності управлінського персоналу : монографія / Дороніна М. С., Литовченко І. В., Михайленко Д. Г., Полубедова А. О. – Х. : ІНЖЕК, 2014. – 361 с.

24. Стратегічне управління інноваційним розвитком підприємства : навч. посіб.; присвячується 80-річчю заснування ХНЕУ / Ястремська О. М., Верещагіна Г. В., Тонєва К. В., Омелаєнко Н. М. – Х. : ІНЖЕК, 2010. – 388 с.

25. Управление персоналом организации: Учеб. / Под ред. А. Я. Кибанова. – 2-е изд., доп. и перераб. – М.: ИНФРА-М, 2004. – 637 с.

3.3. Ресурси Інтернет

26. Інтернет-портал для управлінців [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.management.com.ua.

27. Портал FineXpert.ru [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.finexpert.ru.

28. Сайт проекту IDEF.ru [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ideal.ru.

29. Сайт ARIS Community [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ariscommunity.com>.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання письмовий екзамен.

5. Засоби діагностики успішності навчання: теоретичні контрольні роботи за матеріалами змістових модулів; звіт за результатами виконання практичних і лабораторних завдань; реферат.